

352

การคุ้มครองสิทธิในการขอให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินของผู้เสียหายในคดีอาญา

นายวัชระ พิงชลารักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-634-128-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I17046208

PROTECTION OF THE INJURED PERSONS' RIGHT TO APPLY FOR RESTITUTION
OF THE PROPERTY OR THE VALUE THEREOF IN CRIMINAL CASES

Mr. Vatchara Puengchalarugs

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-634-128-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การคุ้มครองสิทธิในการขอให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินของผู้เสียหาย
 ในคดีอาญา
 โดย นายวัชระ พิงชลารักษ์
 ภาควิชา นิติศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญญาส

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
 ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สันติ สุวรรณ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ อุดสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

พิพัฒน์ จักรางกูร

..... ประธานกรรมการ
 (อาจารย์ พิพัฒน์ จักรางกูร)

วีระพงษ์ บุญญาส

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
 (รองศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญญาส)

ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์

..... กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์)

พิมล รัตตัญญู

..... กรรมการ
 (อาจารย์ พิมล รัตตัญญู)

กมลชัย รัตนสากาววงศ์

..... กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร. กมลชัย รัตนสากาววงศ์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

วัชระ พิงชลารักษ์ : การคุ้มครองสิทธิในการขอให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินของผู้เสียหายในคดีอาญา (PROTECTION OF THE INJURED PERSONS' RIGHT TO APPLY FOR RESTITUTION OF THE PROPERTY OR THE VALUE THEREOF IN CRIMINAL CASES):

อ.ที่ปรึกษา : รศ.วีระพงษ์ บุญโญภาส, 147 หน้า. ISBN 974-634-128-6

เมื่อมีอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินเกิดขึ้น ผู้เสียหายในคดีอาญาย่อมตกเป็นผู้ได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น แต่เนื่องจากประเทศไทยมิได้เป็นประเทศที่ใช้ระบบการชดใช้ค่าทดแทนความเสียหายโดยรัฐ จึงทำให้ผู้เสียหายมีเพียงการฟ้องเรียกค่าทดแทนความเสียหายจากตัวผู้กระทำความผิดแต่เพียงหนทางเดียว โดยการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องเนื่องกับคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีข้อบกพร่องหรือปัญหาหลายประการที่ทำให้การชดใช้ค่าทดแทนดังกล่าวไม่อาจทำได้สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย ทั้ง ๆ ที่ถือว่าการดำเนินคดีของผู้เสียหายเป็นการกระทำแทนรัฐ เพื่อประโยชน์สุขของสังคมส่วนรวม ก่อประโยชน์ต่อทั้งศาลและตัวผู้กระทำความผิด จึงสมควรจัดการให้ผู้เสียหายใช้สิทธิในการดำเนินคดีดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ สะดวกและรวดเร็ว

วิทยานิพนธ์นี้จึงมุ่งศึกษาถึงการพัฒนาระบบการยุติธรรมในการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาในส่วนนี้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาความเสียหายที่ได้รับมากที่สุด โดยการวิจัยนี้ได้เสนอให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติ พนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 ในเรื่องการให้อำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา แก่พนักงานอัยการ และให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเรื่อง การเพิ่มฐานความผิดที่ให้อำนาจพนักงานอัยการฟ้องเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหาย การจัดให้มีการรับมรดกความกรณีจำเลยที่ครอบครองทรัพย์สินของผู้เสียหายได้ถึงแก่ความตายก่อนศาลมีคำพิพากษา การให้ผู้เสียหายบังคับคดีได้ทันทีที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง และการไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการดำเนินคดีของผู้เสียหาย ให้เจ้าอำนวยการใช้สิทธิของผู้เสียหายเพื่อเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิในการขอให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินของผู้เสียหายในคดีอาญา

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C471008 : MAJOR LAW
KEY WORD: PROTECTION / INJURED PERSONS' RIGHT / RESTITUTION

VATCHARA PUENGCHALARUGS : PROTECTION OF THE INJURED PERSONS' RIGHT
TO APPLY FOR RESTITUTION OF THE PROPERTY OR THE VALUE THEREOF IN
CRIMINAL CASES. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.VIRAPHONG BOONYOBHAS,
147 pp. ISBN 974-634-128-6

Where a crime against property is committed, the injured person is the one who actually suffers. In fact, Thailand is not the welfare state, so the injured person has to be entitled for restitution from the offender by filing of civil cases in connection with an offence. But there are still some faults and problems in the Criminal Procedure Code B.E. 2477 which make it difficult for the injured person to apply for restitution. Not only the injured person, himself, has to proceed the trial in the name of the state and of a whole society, but also brings advantages to a court and the offender. It is suggested that the state should get the injured person to use his right fully, conveniently and quickly.

It is the aim of this thesis to study on the development of the process of filing civil cases in connection with an offence. The thesis does recommend the public prosecutors statute reform to authorize the public prosecutors to proceed the trial and The Criminal Law reform in respect of offences-adding in order to authorize the public prosecutor to apply for restitution on behalf of the injured person, adjudging for the substitute of the deceased who hold the injured person's property, applying to execution of judgement or order after it has been pronounced and non-costing trial for the injured person, so as to assure the injured persons' right to apply for restitution of the property or the value thereof.

ภาควิชา.....นิติศาสตร์
สาขาวิชา.....นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของท่าน รองศาสตราจารย์
วิระพงษ์ บุญญภาส ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำ ตลอดจนแนว
ความคิดอันเป็นประโยชน์ต่อการเขียนวิทยานิพนธ์ตลอดมา รวมทั้งได้กรุณาใช้เวลาตรวจ
วิทยานิพนธ์ และแก้ไขมาตั้งแต่ต้นจนแล้วเสร็จ ซึ่งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่าน อาจารย์พิพัฒน์ จักรางกูร ท่าน รองศาสตราจารย์
ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ ท่าน อาจารย์ พิมพ์ รัตย์ (อดีตรองอธิการสูงสุด) และท่าน
รองศาสตราจารย์ ดร. กมลชัย รัตนสกววงศ์ ที่กรุณาได้รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอด
จนได้ตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายที่สุดผู้เขียนหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงจะมีคุณค่า และประโยชน์ในการศึกษาวิชา
นิติศาสตร์อยู่บ้างไม่มากนักน้อย ซึ่งผู้เขียนขอขอบเป็นกตเวทิตาแก่ บิดา มารดา ของผู้เขียน
บูรพาจารย์ทุก ๆ ท่าน ส่วนความบกพร่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอรับไว้แต่ผู้เดียว

วัชระ พิงชลารักษ์

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่ 1	
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของวิทยานิพนธ์.....	5
สมมติฐานของวิทยานิพนธ์.....	6
วิธีดำเนินการศึกษาและวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	6
บทที่ 2	
แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของผู้เสียหายในคดีอาญา	
การชดเชยค่าเสียหายโดยผู้กระทำความผิดแก่ผู้เสียหาย	
(Restitution) และการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา	
ในต่างประเทศ.....	7
2.1 การคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของผู้เสียหายในคดีอาญา...	7
2.1.1 ลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย	
ในคดีอาญา.....	10
2.1.2 ลักษณะของความเสียหายที่กฎหมายประสงฆ์	
จะคุ้มครอง.....	12

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.2 การชดเชยค่าเสียหายโดยผู้กระทำความผิดแก่ผู้เสียหาย (Restitution).....	13
2.2.1 ระบบและรูปแบบของการชดเชยค่าเสียหายโดย ผู้กระทำความผิดแก่ผู้เสียหายโดยทั่วไป.....	15
2.3 การชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาในต่างประเทศ	18
2.3.1 กฎหมายเกี่ยวกับการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย ของประเทศฝรั่งเศส.....	19
2.3.2 กฎหมายเกี่ยวกับการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย ของประเทศเยอรมัน.....	21
2.3.3 กฎหมายเกี่ยวกับการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย ของประเทศอังกฤษ.....	23
2.3.4 กฎหมายเกี่ยวกับการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย ของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	26
2.3.4.1 กฎหมายเกี่ยวกับการชดเชยค่าเสียหาย แก่ผู้เสียหายของแคลิฟอร์เนีย.....	27
2.3.4.2 กฎหมายเกี่ยวกับการชดเชยค่าเสียหาย แก่ผู้เสียหายของนิวยอร์ก.....	28
2.3.4.3 กฎหมายเกี่ยวกับการชดเชยค่าเสียหาย แก่ผู้เสียหายของแมสซาชูเซต.....	28
2.3.4.4 กฎหมายเกี่ยวกับการชดเชยค่าเสียหาย แก่ผู้เสียหายของฮาวาย.....	30

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 3

หน้า

ลักษณะคดีที่ฟ้องขอให้คืนหรือชำระค่าทรัพย์สินของผู้เสียหาย การฟ้อง การพิจารณา การพิพากษา และการบังคับคดี และการชดเชยค่า เสียหายโดยผู้กระทำความผิดแก่ผู้เสียหายในประเทศไทย.....	32
3.1 ลักษณะคดีที่ฟ้องขอให้คืนหรือชำระค่าทรัพย์สินของผู้เสียหาย การฟ้อง การพิจารณา การพิพากษา และการบังคับคดี...	32
3.1.1 ลักษณะคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา.....	32
3.1.2 กรณีที่ถือว่าเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา..	36
3.1.3 กรณีที่ไม่ถือว่าเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา	40
3.1.4 คดีอาญาสิ้นไหม.....	42
3.1.5 การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา.....	44
3.1.6 คดีที่เรียกทรัพย์สินหรือราคาได้และไม่ได้.....	46
3.1.7 ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา	49
3.1.8 การพิจารณา.....	50
3.1.9 การพิพากษาคดีส่วนแพ่ง.....	52
3.1.10 การคืนทรัพย์สิน.....	56
3.1.11 การบังคับคดีส่วนแพ่งที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์	58
3.1.12 ค่าธรรมเนียมคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา...	58
3.1.13 อายุความคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา.....	59
3.2 การชดเชยค่าเสียหายโดยผู้กระทำความผิดแก่ผู้เสียหายใน ประเทศไทย.....	60
3.2.1 การฟ้องขอให้คืนหรือชำระค่าทรัพย์สินในคดีแพ่ง ที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา.....	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2.2 ความเป็นมาของการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้อง กับคดีอาญา.....	63
3.2.3 ที่มาของอำนาจดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดี อาญาของพนักงานอัยการ.....	65
3.2.4 อำนาจในการขอให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินแทน ผู้เสียหาย.....	66
3.2.5 เหตุผลในการให้อำนาจพนักงานอัยการฟ้องขอให้ คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินแทนผู้เสียหาย.....	67
3.3 ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีแพ่ง	68

บทที่ 4

ปัญหาการตีความและบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปัจจุบัน) ที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิในการดำเนินคดีขอให้คืนหรือใช้ราคา ทรัพย์สินโดยผู้เสียหาย และพนักงานอัยการ.....	77
4.1 ปัญหาการขอให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43.....	78
4.1.1 ความไม่ชัดเจนในการบัญญัติฐานความผิดที่ ไม่จำเป็นไว้.....	79
4.1.2 ปัญหาในการบังคับใช้บางประการของประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 โดยเปรียบเทียบ มาตรา 192 วรรคสาม...	88
4.1.3 ฐานความผิดทางอาญาเกี่ยวกับทรัพย์สินที่สมควร บัญญัติเพิ่ม.....	93

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2 ปัญหาการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีในส่วน ของพนักงานอัยการและศาล.....	99
4.2.1 การดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาโดย ผู้เสียหายร่วมกับพนักงานอัยการ.....	99
4.2.2 การฟ้องคดีซ้ำ การฟ้องคดีซ้อน และการดำเนิน กระบวนการพิจารณาซ้ำ.....	105
4.2.3 พยานหลักฐานในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา	107
4.2.4 การขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถา.....	113
4.2.5 การพิจารณาคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา...	114
4.2.6 การบังคับคดี.....	117
4.2.7 ค่าธรรมเนียมศาลตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา.....	119
4.3 แนวคิดที่จำเป็นต่อการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายโดย ผู้กระทำความผิด.....	129
4.4 การชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายโดยผู้กระทำความผิด ประกอบการรับผิดชอบของศาล.....	131
บทที่ 5	
บทสรุปและเสนอแนะ.....	133
5.1 บทสรุป.....	133
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	136
รายการอ้างอิง.....	139
ประวัติผู้เขียน.....	147